

KÜLTÜRLER ARASI EĞİTİM BAĞLAMINDA TÜRK DÜNYASI VATANDAŞLIĞI DERS PROGRAMI GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ

Erdal BAY*

Servet DEMİR**

Osman MERT***

Diğer****

Öz

Bu çalışmanın amacı, yürütülmekte olan “Kültürler Arası Eğitim Bağlamında Türk Dünyası Vatandaşlığı Ders Programı Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi” başlıklı proje kapsamında geliştirilecek olan ders programı tasarısının hedef, içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme boyutlarının nasıl olması gerektiğinin belirlenmesidir. Araştırma sorularına cevap aramak için 22-23 Ekim 2014 tarihinde Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’te 8 ülkeden 80 akademisyenin katılımıyla “*Türk Dünyası Vatandaşlığı Çalıştayı*” düzenlenmiştir. Çalıştayda eğitim, tarih, kültür ve dil çalışma grupları oluşturulmuş ve bu gruplarda araştırma sorularına Odak Gruplu Görüşme Yöntemi’yle cevaplar aranmıştır.

Verilerin analizi sonucunda Türk Dünyası’nın ortak millî, ahlaki ve kültürel değerlerinin, önemli mitolojik unsurların, İslam öncesi ve sonrası Türk Edebiyatının önemli eserlerinin, Türk Dünyası’nın ortak abide şahsiyetlerinin, Türk Dünyası’ndaki dillerin fonetik, morfolojik, semantik... açılardan benzerlik ve farklılıklarının bu dersi alacak öğrencilere kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmada bu özelliklerin kazandırılması sürecinde öğrenen merkezli ve interaktif yaklaşım ve yöntemlerin kullanılması gerektiği belirlenmiştir. Öğrencilerin bu özelliklere ne kadar sahip olduklarının belirlenmesinde ise geleneksel ölçme-değerlendirme tekniklerinin yanı sıra rubrik, grid gibi tamamlayıcı ölçme değerlendirme tekniklerinin de kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türk Dünyası vatandaşlığı, kültürler arası eğitim, program.

* Doç. Dr.; Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, erdalbay@hotmail.com.

** Doç. Dr.; Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, sdemir@gantep.edu.tr.

*** Doç. Dr.; Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü, osmmert@gmail.com.

**** “Kültürler Arası Eğitim Bağlamında Türk Dünyası Vatandaşlığı Ders Programı Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi” projesinin araştırmacılarından bu çalışmaya katkıda bulunan diğer isimler şunlardır: Prof. Dr. Akmatalı ALİMBEKOV, Arş. Gör. Eyüp CÜCÜK, Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR, Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ, Doç. Dr. Numan DURAK AKSOY, Yrd. Doç. Dr. Ayhan DOĞAN, Yrd. Doç. Dr. K. Kaan BÜYÜKİKİZ, Öğr. Gör. Mustafa ARSLAN, Okt. Levent YIKICI, Yrd. Doç. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI, Yrd. Doç. Dr. Diloram AKRAMOVA, Doç. Dr. Hakan AKDAĞ.

**THE PROJECT OF DEVELOPING CURRICULUM FOR TURKISH
WORLD CITIZENSHIP IN THE CONTEXT OF INTERCULTURAL
EDUCATION AND EVALUATING ITS EFFECTIVENESS**

Abstract

The aim of this study is to identify how to design objectives, content, methods and, evaluation of the curriculum design which will be developed in the context of the project being carried out, called “Developing Curriculum for Turkish World Citizenship in the Context of Intercultural Education and Evaluating Its Effectiveness”. “Workshop of Turkish World Citizenship” was held with 80 researchers from 8 countries on the 22nd and 23rd of October, 2014 in *Bishkek, Kyrgyzstan*. *Education, history, culture and language* study groups were created in the workshop in which answers to the research questions were sought within focus group discussion method.

As a result of analysis of data, it was emphasized that students who will attend to this course need to acquire common national, moral and cultural values, important mythological elements, important works of Turkish literature before and after Islam, and similarities and differences of the languages in Turkish World in terms of etymological, phonological and semantic features. In the study, it was determined that student-centered and interactive approach and methods need to be used to convey these characteristics to students. Supplementary assessment and evaluation techniques such as rubric and grid along with traditional assessment and evaluation need to be used to determine to what extent the students acquired the characteristics.

Keywords: Turkish World citizenship, intercultural education, curriculum.

Giriş:

Küreselleşmenin bir sonucu olarak, toplumların ve bireylerin birbirine yakınlaşması ve onlar arasında bilimsel, teknolojik, sosyal ve ekonomik alanlarda olduğu kadar enformasyon teknolojisi ve kültürel alanlarda da her türlü diyalogun ya da iletişimin kurulması bir zorunluluk hâlini almaktadır (Aktaş, 2008). Genç bireylere başka kültürlerle karşı hoşgörülü ve demokratik bir bakış açısı kazandırılması ve farklı yaşam tarzlarının barış içinde birlikte yaşamasının temini için kültürler arası bir yaklaşımla eğitimin biçimlendirilmesi bugün sosyal bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Bu süreçte mevcut ve muhtemel eğitim problemlerini çözmek amacıyla ülkeler yeni müfredatlar oluşturmak zorunda kalmışlardır. Bu programların ortak özelliği, kültürler arası etkileşimi eskisinden daha çok dikkate almak zorunda kalmalarıdır (Koca ve Şimşek, 2011).

Kültürler arası eğitim, farklı kültürlerle sahip toplumların bireylerinin birlikte yaşama imkânlarını öğrenmelerini ve birlikte yaşamaktan doğan sorunlara çözümler önererek barışa katkıda bulunmayı amaçlayan öğretimi kapsamaktadır (Koca ve Şimşek, 2011). Renges (2005; akt: Başbağı, 2012) kültürler arası öğrenmenin, i) öteki kültür hakkında bilgi edinimi, ii) yabancı kültürü anlama ve iii) kültürler arası eylemin bir parçası olarak kültürler arası iletişim becerisi olmak üzere üç önemli unsurundan söz eder.

Gay'e (1994; akt: Koca ve Şimşek, 2011) göre böyle bir eğitimin temel amaçları aşağıdaki gibidir:

- Bireysel gelişim: Bireyin kendisini anlamasını, olumlu benlik geliştirmesini ve kimliğiyle barışık olmasını sağlamak.
- Değerleri ve tutumları açıklama: Farklı kültürlerle ait olan bireylerin değerlerini ve tutumlarını açıklayarak diğer bireylerin bu kültürleri tanımalarını ve onlara saygı duymalarını sağlamak.
- Çok kültürlü sosyal yeterlilik: Bireylerin, kültürler arası iletişimi, farklı kültürlerin yapılarını, alternatif bakış açılarını görmelerini desteklemek.
- Temel yetenek kazanımı: Farklı etnik kökenlerden olan öğrencilerin temel yetenekleri (okuma yazma, matematik, problem çözme, eleştirel düşünme vb.) kazanmalarına yardımcı olmak.
- Kültürel ve etnik okur yazarlığı geliştirmek: Bireylerin, kendi kültürleri yanında, toplumda var olan kültürel ve etnik farklılıkları fark etmelerini ve bunlara saygı duymalarını sağlamak.

Kültürler arası eğitime planlama ve uygulama bağlamında Norveç, Bulgaristan, Yunanistan, Estonya, Finlandiya, İsveç ve Hırvatistan gibi ülkeler ile AB'nin yaptığı çalışmalar örnek olarak verilebilir. Avrupa Birliği tarafından 1987 yılından itibaren Erasmus programı çerçevesinde öğrenci değişimi yapılmakta ve öğrencilerin farklı kültürleri tanımalarına imkân sağlanmaktadır. Böylece, farklı kültürlerden gelen gençlerin diyalog yoluyla kaynaşması sağlanarak, saygı, hoşgörü ve anlayış bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesine destek olunmakta (Demir ve Demir, 2009; dil öğretimi teşvik edilmektedir (Davcheva ve Milena, 2006, akt: Koca ve Şimşek, 2011).

Bu doğrultuda farklı kültürlerin, bir sosyal yaşam alanı içerisindeki birlikteliklerinin, kültürel zenginlik olarak algılanmasının ön plana çıktığı (Kıncal, Şahin ve Kartal, 2010) küreselleşen dünyada, her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da uluslararası örgütlenmelerin her geçen gün biraz daha arttığı (Demir ve Demir, 2009), kültürler arası eğitimin ön plana çıktığı (Koca ve Şimşek, 2011) görülmektedir. Bu bağlamda geleceğe yön verecek üniversite öğrencilerinin farklı kültürlerle ilişkin bakış açısı kazanabilmeleri, yalnızca kendi kültürlerini değil aynı zamanda diğer kültürleri de anlayarak, kültürler arasındaki farklılıkların yanında benzerlikleri de kavrayabilmeleri için çalışmalar yapılmasının önem kazandığı söylenebilir (Küçük, 2006).

Kıncal *vd.* (2010) tarafından yapılan bir çalışmada Alman, İtalyan ve Türk üniversite öğrencilerinin;

Kültürler arası etkileşimin olduğu bir çevrede yaşamak istedikleri,

Farklı kültürlerin bir arada yaşadığı ortamların birey ve toplumun çok yönlü gelişimine katkı sağlayacağına ve farklı kültürlerin birer zenginlik olduğuna inandıkları,

Her bir kültürün kendine has özelliklerinin olduğunu ve bu özelliklerin toplumsal yaşama zenginlik olarak yansıdığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Ayrıca söz konusu çalışmada eğitim programlarında çok kültürlülük bilinci ve eğitimi üzerinde fazla durulmadığı ve bunun eğitim programlarında bir eksiklik olduğu sonucuna da varılmıştır. Konuyla ilgili farklı kültürlerden oluşan gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda kültürel farklılıkların performansı pozitif anlamda etkileyeceği öne sürülmüştür (Adler, 1986: Hambrick *vd.* 1998; akt: Yeşil, 2007).

Bugün eğitimde genç kuşaklara kültürün hangi boyutlarının aktarılması gerektiği sorusuna; dil, hoşgörü, empati, doğaya dâhil olma/kendini tanıma, normlar/değerler, topluma uygun tipik davranış örnekleri, düşünme yapısı, teknoloji, ekonomi, spor, oyunlar, bayramlar, tatiller ve din (Ültanır, 2003) cevabı verilmiştir. Bu tespitite dikkat çekici olan; dil, hoşgörü, empati, teknoloji, ekonomi, spor, oyunlar, bayramlar ve tatiller gibi değerlerin uluslararası niteliğe sahip olmasıdır. Eğitime yüklenen çağdaş değer ve yaklaşımlarla ilişkili sayılan bu durum kültürler arası eğitim için de uygun bir zemin oluşturmaktadır (Koca ve Şimşek, 2011).

Yukarıda açıklanan gerekçelerden hareketle Atatürk Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi öncülüğünde “Türk Dünyası Vatandaşlığı Ders Programı Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi” başlıklı bir proje hazırlanmıştır. Bu projeye daha sonra Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi, Kırgızistan İ. Arabayev Devlet Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Valeh Hacılar Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı, Uluslararası TEKE (Türkçe, Edebiyat, Kültür ve Eğitim) Derneği ve Uluslararası TEKE Dergisi, Eğitim Programları ve Öğretim Derneği dâhil olmuşlardır.

Bu projenin ana amaçlarından biri yukarıda açıklanan kültürler arası eğitimin ve Türk Dünyası Vatandaşlığı bilincinin Türkiye ve diğer paydaş ülkeler (Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan...) arasında gerçekleştirilebilmesine katkı sağlamaktır. Bunun yapılabilmesinin en temel esaslarından biri ise ortak eğitim programlarının oluşturulmasıdır. Devamlılığın sağlanabilmesi benzerlik ve farklılıkların tek amaçta bütünleştirilebilmesine bağlıdır. Önemli olan farklı seslerden oluşan bir kompozisyonu oluşturmaktır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için önerilen proje kapsamında ilk olarak “Türk Dünyası Vatandaşlığı (TDV)” isimli bir ders

programı geliştirilecek ve bu ders programı paydaş ülkelerdeki üniversitelerde seçmeli ders olarak okutulacaktır. Bu projenin sonucunda bireysel, kültürel ve global düzeylerde proje hedeflerinin gerçekleşmesi beklenmektedir.

Söz konusu projenin amaçlarının gerçekleşebilmesi için bir çalıştay düzenlenmiş ve bu çalıştayda proje kapsamında geliştirilecek olan dersin içeriğiyle ilgili aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- 1) Bu dersi alacak olan öğrenciler, programın sonunda hangi özelliklere sahip olacaklardır?
- 2) Bu özellikleri öğrencilere kazandırmak için nasıl bir içerik kullanılmalıdır?
- 3) Hedefleri gerçekleştirmek için eğitim durumları nasıl organize edilmelidir?
- 4) Dersin hedeflerinin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi için ölçme değerlendirme öğeleri nasıl olmalıdır?

Yöntem:

Proje kapsamında 22-23 Ekim 2014 tarihlerinde Bişkek'te Manas ve İ. Arabayev Üniversitelerinde bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliğe 8 ülkeden 80 akademisyen katılmıştır. Çalıştayda katılımcıların uzmanlık alanları dikkate alınarak dil, tarih, kültür ve eğitim olmak üzere dört çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu gruplara ikişer yönetici atanmıştır. Bu yöneticiler iki gün süren oturumlar sırasında katılımcılardan Odak Grup Görüşme Yöntemi'yle araştırma sorularına cevaplar almışlardır. Katılımcılara görüşmelerde Türk Dünyası Vatandaşlığı dersinde öğrencilere hangi özelliklerin kazandırılması gerektiği, hangi içeriklerin olması gerektiği, hedef ve içeriklerin öğrencilere nasıl kazandırılması gerektiği yani eğitim durumlarının nasıl olması gerektiği ve ölçme değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği soruları sorulmuştur. Çalıştay sırasında gruplara soruların içeriği ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır. Her bir çalışma grubunda en az bir eğitim bilimcinin olmasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler kamera ile kayıt altına alınmıştır. Çalışma gruplarında Türkiye'den ve diğer ülkelerden birer kişinin koordinatörlük yapması sağlanmıştır. Koordinatörler katılımcılardan gelen cevapları kendilerine verilen formlarda kayıt altına almışlardır. İki günlük çalışmaların sonunda tüm katılımcılar ortak bir salonda bir araya gelmişlerdir. Bu toplantıda her bir çalışma grubundaki koordinatörler elde ettikleri sonuçları diğer katılımcılarla paylaşmışlar ve geri bildirimler almışlardır. Tüm bu süreçlerin sonunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilere kazandırılması gereken özellikler, içerik, eğitim durumları, ölçme değerlendirme temaları altında toplanmıştır.

Bulgular ve Yorum:

Birinci araştırma sorusu ile ilgili bulgular:

Program tasarısının ilk ögesi, öğrencilere kazandırılmak üzere seçilen istendik özelliklerdir. Yani yetiştirilecek bireyde bulunması uygun görülen, eğitim yoluyla kazandırılabilir, istendik niteliklerdir. Bu özellikler, bilgiler, beceriler, tutumlar, ilgiler, alışkanlıklar vs. olabilir. Başka bir ifadeyle bu özellikler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanla ilgili özellikler olarak da gruplandırılabilir.

Çalışmada ilk olarak geliştirilecek olan TDV ders programında öğrencilere hangi özellikler (hedefler) kazandırılmalıdır? sorusuna cevaplar aranmıştır. Gruplar tarafından önerilen programda yer alması gereken özellikler (hedefler) bilişsel ve duyuşsal olarak iki başlık altında toplanmıştır:

Tablo 1: Bilişsel ve duyuşsal alanla ilgili sahip olunması gereken özellikler

Bilişsel Özellikler	Duyuşsal Özellikler
<ul style="list-style-type: none"> - Türk Dünyası'nın ortak tarihî ve kültürel değerlerini bilir. - İslam öncesi Türk Edebiyatı konusunu bilir. - Türk Dünyası için önemli görülen mitolojik unsurları yorumlar. - Ortak Türk Halk Edebiyatı konusunda örnekler sunar. - Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı konusunda yorumlar yapar. - Türkçenin tarihî devirlerini bilir. - Oğuz, Kıpçak ve Karluk gurubu Türk lehçelerinin fonetik ve morfolojik açıdan benzerlik ve farklılıklarını ayırt edebilir. - Türk dilinin önemli - ortak- yazılı belgelerini bilir. - Türk Dünyası Edebiyatı'nın ortak değerlerini (yazar ve eser) bilir. - Türk Dünyası ortak eserlerinden hareketle ait olduğu millete ilişkin özellikleri bilir. - Türk tarihinin zenginliği ve çeşitliliği konusunda örnekler sunar. - Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarıyla ilgili bilgi sahibidir. - Türk Dünyası'nın coğrafi özelliklerine vakıftır. - Türk Dünyası'ndaki felsefe, eğitim ve bilim konularındaki şahsiyetleri ve düşünürleri tanır. - Türk Dünyası'nda din tarihini bilir. 	<ul style="list-style-type: none"> - Türk kültüründeki farklılıkların, benzerliklerin ve aynılıkların farkında olur ve farklılıklara hoşgörü ile yaklaşır. - Türk Dünyası'nın ortak millî ve ahlaki değerlerinin farkında olur. - Kültürel mirasları koruma ve yaşatma konusunda bilinçlidir. - Türk Dünyası vatandaşlığı aidiyet (mensubiyet) duygusuna sahip olur. - Türk Dünyası'nın portre şahsiyetlerini ve düşünürlerini örnek alır. - Ortak dil zevki ve bilincine sahip olur. - Türk Dünyası'ndaki güncel olaylarla ilgili dijital ortamda paylaşımlarda bulunur. - Türk Dünyası'nın bir ferdi olmanın gururunu yaşar.

<ul style="list-style-type: none"> - Türk halklarının eğitim sistemlerini tanır. - Türk kimliğinin oluşumunda eğitimin önemini fark eder. - Türk medeniyetinin dünya medeniyetine katkılarını bilir. 	
---	--

Yukarıda duyuşsal alanla ilgili bulgular irdelendiğinde, bu programın uygulanması sonucunda bu dersi alan öğrencilerin aynılıklar ve benzerliklerin yanında farklılıkların da farkına varmaları ve bu farklılıklara hoşgörü göstermeleri beklenmektedir.

Elde edilen bulgulardan biri diğeri ise bu dersi alacakların Türk kültüründeki değerlerin farkında olması, bunları benimsemesi ve bunlara değer vermesidir. Örneğin Türk Dünyası'nın ortak millî ve ahlaki değerlerinin farkında olur.” değeri: Bu dersi alacak olan öğrenciler, Türk kültürünün binlerce yılda geliştirdiği ve biriktirdiği ortak millî ve ahlaki değerlerin farkına varacak ve bu değerleri benimseyecektir. Birey, bu değerlerden herhangi birini benimsemezse bu değere önem vermeyecek ve bunu da davranışa dönüştürmeyecektir.

Bilişsel alana ilişkin kazanımlar irdelendiğinde daha çok alt düzey “hatırlama, anlama ve uygulama” basamaklarına yer verilmiştir. Kazanımlar daha çok ortak değer olarak kabul edilen tarihî, coğrafi ve kültürel kavram ve olgulara ilişkin bilgi sahibi olma olarak ele alınmıştır. Konuya üst düzey bilişsel becerilerin de eklenmesi hem derse zenginlik katacak hem de Türk Dünyası'nın sahip olduğu değerlerin analizine imkân sağlayacaktır.

Duyuşsal alanla ilgili kazanımların “alma, tepkide bulunma, değer verme” basamaklarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu da Türk Dünyası vatandaşlığı kavramının hayat felsefesi hâline getirilmesi konusunda duyuşsal kazanımlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular ve yorum:

“Bir eğitim programında amaçlara erişmek için ne öğretilim?” sorusunun cevabını veren boyut içeriktir. Bireye davranışların hangi bilgilerle ve bilgilerin nasıl organize edilmesiyle kazandırılacağını gösterir. Bir programda önce amaç ve davranışlar belirlenir, sonra bunların kazandırılmasına yönelik olarak içerik düzenlenir. Programın içerik boyutunda öğretilecek olan konuların düzenlenmesi söz konusudur. Herhangi bir alanda elde edilen bilgiler çeşitli şekillerde organize edilerek “konu” ve “ üniteler” başlıkları altında düzenlenir ve bu bilgilerle de bireylere istendik davranışlar kazandırılır; böylece istenilen amaçlara da ulaşılmış olur.

Bu çalışmada ikinci araştırma sorusu olarak TDV ders programında hangi içeriklerin yer alması gerektiği sorusuna cevaplar aranmıştır. Katılımcılar tarafından

önerilen konu başlıkları a- Dil ve Edebiyat, b- Coğrafya, c- Tarih ve d- Kültür olmak üzere dört alanda birleştirilmiştir.

Tablo 2: Ders programında yer alması gereken içerik başlıklarına ilişkin bulgular

Türk Dünyası Vatandaşlığı	Tarih
<ul style="list-style-type: none"> - Neden Türk Dünyası vatandaşlığı? - Türk Dünyası vatandaşlığı nedir? - Önemi - Gerekliliği - Kapsamı ve sınırlılıkları - Diğer vatandaşlık türlerinden farkları 	<ul style="list-style-type: none"> - İslamiyet öncesi ve sonrası kurulan Türk devletleri, imparatorlukları, kağanlıkları, hanlıkları - Türk Cumhuriyetleri tarihi - Farklı ülkelerde yaşayan Türk toplulukları

Türk Dünyası'nın Ortak Şahsiyetleri	Kültür-Edebiyat
Dede Korkut, Bilge Kağan, Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacib, Farabi, İbn-i Sina, Biruni, Ahmet Yesevi, Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Ahi Evran, Ali Şir Nevai, Abay Toktogul, Atatürk, Cengiz Aytmatov...	<ul style="list-style-type: none"> - Orhun Abideleri, Yenisey Yazıtları, Kutadgu Bilig, Divanü Lûgati't Türk, Atebetül Hakayık... - Destanlar, halk hikâyeleri, âşık edebiyatı, masallar, maniler, Türk mitolojisi... - 20. ve 21. yüzyıl şairlerinin, yazarlarının ve bunların eserlerinin tanıtılması -Nevruz, Hıdırellez... - Ortak atasözleri ve deyimler; ortak kültürel değerler...
Dil ve din	TDV ve Eğitim
<ul style="list-style-type: none"> - Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubu Türk lehçelerinin fonetik, morfolojik... özellikleri - Türk Dünyasında din... 	<ul style="list-style-type: none"> -Türk Dünyası Ülkelerinin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması - Türk Cumhuriyetlerinde eğitim imkânları -Türk Dünyası vatandaşlığında eğitimin önemi

Dil ve edebiyat alanında lehçelerin özellikleri ve ortak kabul edilen edebî eserler ön plana çıkarılmıştır. Programa Türk kültür coğrafyasının önemli tarihî mekânlarının ve 20. ve 21. yüzyıl şair ve yazarlarının tanıtılması da dâhil edilmiştir.

Programda Türk devletleri tarihindeki önemli olaylar ve olgular üzerinde durulmuş ve konular genellikle arkeoloji ve sanat tarihiyle ilgili verilerle desteklenmiştir. Kültür boyutunda Türk Dünyası'ndaki devlet ve toplulukların kültürel miraslarındaki ortak tarihî şahsiyetler, eserler ve bunlar üzerine kurulan değer sistemi ön plana çıkarılmıştır. İçeriğin disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirilmesi düşünülmektedir.

Üçüncü araştırma sorusu ile ilgili bulgular ve yorum:

Program tasarısının üçüncü boyutu eğitim durumlarıdır. Hedef ve içerikler organize edildikten sonra "Nasıl?" sorusunun cevabının verilmesi gerekmektedir. "Nasıl?" sorusunun cevabı, hedefleri gerçekleştirmek için hangi yöntem ve tekniklerin, hangi araç gereçlerin

kullanılacağı ve öğrenme yaşantılarının nasıl organize edileceğinin belirlenmesiyle şekillenmiş olacaktır.

Bu aşamada, “Belirlenen özellikler ve içeriklerin nasıl kazandırılması gerektiği” sorusuna cevaplar aranmıştır. Eğitim durumları için katılımcılar tarafından önerilenler “yöntem-tekni” ve “eğitim ortamı ve uygulama biçimi” olmak üzere iki kategoride toplanmıştır.

Tablo 3: Kullanılması önerilen yöntem ve tekniklerle uygulama biçimine yönelik bulgular

Kullanılması Önerilen Yöntem-Teknik	Eğitim Ortamı ve Uygulama Biçimi
<ul style="list-style-type: none"> - Drama Yöntemi - Eğitsel oyunlar - Öyküleyici anlatım - Karikatürler - Örnek Olay İncelemesi - Müzeler (Sanat, Açık, online) ile eğitim - Değer ile öğretim yöntemi - Grup çalışmaları, görüş geliştirme ve beyin fırtınası - Biyografi eğitimi - Bilgilerin görsel öğelerle desteklenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrencilerin değişim programları ile Türk kültür coğrafyasının farklı bölgelerini tanımaları sağlanmalı. - Sanat müzeleri oluşturulmalı, müzelerde öğretim ile ilgili dersler işlenmeli. - Harmanlanmış öğretim - Modüler Eğitim - Web destekli eğitim - Çok uyaranlı eğitim ortamları (animasyon, filmler, görsel işitsel öğelerle yapılandırılmış özel sınıflar) - ICT Bilgi Teknolojilerinin kullanımı - Proje Tabanlı Öğrenme

Katılımcıların genel olarak öğrenenlerin aktif olacakları drama, eğitsel oyun, öyküleyici anlatım gibi öğrenen merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini önerdikleri görülmektedir. Çalıştayda ayrıca harmanlanmış öğrenme, öğrenci değişimleri ve çok uyaranlı eğitim ortamları gibi interaktif yöntemlerin de kullanılması önerilmiştir.

Dördüncü araştırma sorusu ile ilgili bulgular ve yorum:

Program tasarımının son ögesi, belirlenen hedeflerin TDV ders programının uygulanması sonucunda beklenen özelliklerin öğrenenlerde ne düzeyde gerçekleştiğinin belirlenmesine yönelik ölçme-değerlendirme boyutudur.

Araştırmanın dördüncü araştırma sorusunda ölçme-değerlendirmenin nasıl olması gerektiği sorusuna cevaplar aranmıştır.

Tablo 4: Ölçme değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile araçlara ilişkin bulgular

Yöntem-Teknik	
- E-portfolyo	- Rubrik
- Öz Değerlendirme	- Akran Değerlendirme
- Testler (Çoktan seçmeli, klasik vb.)	- Tutum Ölçekleri
- Alternatif değerlendirme (Grid, Tanılayıcı Ağaç, Günlük vb.)	- Anket

Öğrenenlerin ders kapsamında belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadıklarını belirlemek için önerilen ölçme araçları ağırlıklı olarak alternatif ölçme araçlarıdır. Öğrenenlerin ürün oluşturmaya dayanan proje ve performanslar ders içeriğini de zenginleştirecektir.

Sonuç ve Öneriler:

Bu çalışmada “Türk Dünyası Vatandaşlığı” ders içeriğinin geliştirilmesine ilişkin yapılan çalışmada katılımcıların odak grup görüşme raporlarının analizi sunulmaktadır. Rapor analizi 5 başlık altında yapılmıştır. İlk dört başlık programın temel öğelerini; son başlık ise dersin değerlendirilmesine ilişkin önerileri içermektedir.

Katılımcılar, öncelikle kazanım ögesine ilişkin analiz sonucuna göre 7 duyuşsal, 17 bilişsel olmak üzere toplam 24 kazanım belirlemişlerdir. Ancak kazanımların daha çok alt düzeyde kaldığı görülmüştür. Uygulanacak pilot çalışma sonucunda kazanımların farklılaştırılarak üst düzey ve duyuşsal anlamda da daha kararlı bir seviyeye ulaştırılmasının sağlanması gerekmektedir.

İçerik boyutuyla ilgili önerilen konu başlıkları ise genel olarak Türk Dünyası coğrafyasını, tarihini ve kültürünü kapsayacak niteliktedir. Önerilen konu başlıklarının birçok alanda ortak olması nedeniyle içeriğin düzenlenmesinde disiplinler arası yaklaşımın tercih edilmesi gerektiği görülmüştür.

Eğitim durumlarına ilişkin analiz sonuçlarına göre önerilen öğretim yöntem ve teknikleri öğrenen merkezlidir ve bireylerin etkin olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda dersleri yürütecek öğretim elemanlarının kullanımına sunulmak üzere ders öğretim kılavuzu hazırlanması düşünülmektedir.

Ölçme değerlendirme ögesinin analizi sonucuna göre önerilen ölçme yöntem ve analizleri eğitim durumları ile örtüşmektedir. Ayrıca kullanılan ölçme araçları öğrenenlerin ürün geliştirmesini de teşvik edici niteliktedir.

Öneriler:

1. Eğitim politikalarının düzenlenmesinde karşılıklı iş birliği içinde olunması ve gençlere Türk Dünyası'nın değerlerinin öğretilme yollarının artırılması gerekir.

2. Tarih, dil ve edebiyat dersleri aracılığıyla her bireyin kendisini önce ulusunun, Türk Dünyası'nın ve insanlığın bir bireyi olarak görmesi sağlanmalıdır. Böylece birey, 'genel Türk kimliğinin dayandığı tarih, dil, medeniyet ve sanat ile övünebilir; Türk halklarının gelenek görenek, örf âdetlerine saygı duyar; Türk kültürünün manevi değerleri ile kendini tanıma ve değerlendirme yeteneklerini kazanabilir.

3. Üniversitelerde öğrencilerin özellikle de öğretmen adaylarının Türk Dünyası kimliğinin oluşturulmasını öğretmeye hazırlanması; bu amaçla ortak değerlerin tanınması ve bilinmesine yönelik temel ve seçmeli derslerin oluşturulması ve programlara yerleştirilmesi önemlidir.

Teşekkür:

Bu çalışma 22-23 Ekim 2014 tarihleri arasında Bişkek'te yapılan Türk Dünyası Çalıştayı sonrasında gerçekleşmiştir. Bu çalışmaya katılanların isimleri www.turkdunyasivatandasligi.org sitesinde yer almaktadır. Projeye en büyük katkıyı veren, Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi'nin fikir sahibi, Uluslararası TEKE Dergisi Editörü ve Uluslararası Valeh Hacılar Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı Genel Başkanı Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ'a; Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi Başkanı Doç. Dr. Semra ALYILMAZ'a; çalışmaya ev sahipliği yapan Kırgızistan Manas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sebahattin BALCI'ya, İ. Arabayev Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tolobek ABDYRAHMANOV'a, Bitlis Eren Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut DOĞRU'ya, Gaziantep Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Nuri YAVUZ'a, Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN'a, Prof. Dr. Kadırali KONKABAYEV'e, Uz. Kemal ALYILMAZ'a, TİKA Bişkek Koordinatörlüğüne ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Kaynaklar:

- AKTAŞ, T. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım. *Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 61-66.
- ALRED, G., MİKE, B. ve MİKE, F. (2006). *Education for Intercultural Citizenship, Concept and Comparisons*. Great Britain: Cromwell Press.
- BAŞBAĞI, R. R. (2012) Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi Semineri Kapsamında Türk Almanca Öğretmen Adaylarının Kültürler arası İletişim Becerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (3), 2175-2183.

- DEMİR, A. ve DEMİR, S. (2009). Erasmus Programının Kültürler Arası Diyalog ve Etkileşim Açısından Değerlendirilmesi (Öğretmen Adaylarıyla Nitel Bir Çalışma). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 95-105.
- KINCAL, R., ŞAHİN, Ç. ve KARTAL, O. Y. (2010). *Almanya İtalyan ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Çok Kültürlülük ve Eğitim Programlarında Çok Kültürlülük Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sunuldu.
- KOCA, F. ve ŞİMŞEK, A. (2011). Liselerde Kültürler Arası Bir Uygulama Örneği Olarak Kanada Programı: Tarih Dersleri Üzerine Öğrenci Görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 155-187.
- KÜÇÜK, S. (2006). Kültürler Arası Konumda İki Dilli Öğrenciler İçin Öğretmen Yetiştirme ve Erasmus Programı. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 231-251.
- LAPPAN, G. ve LE, Y. (2002). Reflections and Recommendations. *International Journal of Educational Research*, 37, 227-232.
- YEŞİL, S. (2007). Uluslararası Ortaklıklar: Kültürel Farklılıklar ve Bu Farklılıkların Üst Yönetim Grubunun Çalışma ve Performansına Etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1): 232-246.